

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exempla, Divinæ Iræ, Per Opera Poenitentiae, Nobis Leniendæ

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1648

Capvt IV. Marci Gutterij militis incomparabilis exemplo nos doceri, quo modo, in militia spirituali, anima contra peccatum sit defendenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52193](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52193)

34 Cap. IV. M. Guterrij exemplo animam

Deum, quod jam toties meruissemus, huc usque distulisse. Sed hæc infinita est illius bonitas, pœnitentiam nostram expectantis, quam multis alijs, nobis longè melioribus, denegavit. O quàm pœnitentiam faceret mater illa, aut alius damnatorum, si ex inferno dimissus pœnitentiam facere, permitteretur! Nos adhuc possumus, illis negatur. O quàm saxeus, quàm incredulus est, qui dum potest, hæc tormenta non euadit! & dignus est inferno, quia sua culpa perit, quisquis illum credit, & non fugit.

C A P V T IV.

MARCI GVERRII MILITIS INCOMPARABILIS EXEMPLO, NOS DOCERI, QVO MODO, IN MILITIA SPIRITVALI, ANIMA CONTRA PECCATVM SIT DEFENDENDA.

FENDENDA.

I.
MILITES
NON OM-
NES ESSE
IMPIOS.

Lucan.
l. 10. bell.
ciu,

Pœta ait:

*Nulla fides pietasq; viris, qui castra sequuntur,
Venalesq; manu: ibi fas, ubi maxima merces:*

quod

quod etsi verum sit apud plurimos, haud pauci tamen etiam sunt, qui fideles, pij, iusti & fortes, meritò in exemplum militiae spiritualis proponi possunt. Qualis enim miles fuit S. Michael Archangelus? Abraham, Moyses, Iosue, Gedeon, David, Cornelius, Georgius, Sebastianus, Gallicanus, Mauritius, Gereon, Achatius, & omnes illi, quorum Litaniae nuper, seu syllabus totus in lucem prodijt. Quoniam igitur *militia est vita hominis super terram, & nos in carne ambulantes, non secundum carnem militamus*, proponam militis virtutem bellicam, nobis meritò, in militia spirituali, imitandam.

Iob. 7. 1.
2. Cor. 10.
3.

Author, ex quo historiam sum prompturus, à me aliàs laudatus, est Rodericus Santius p. 3. Hist. Hisp. c. 37. Eo capite narrat, An. 1200. *Ferdinando Legionis XXXIII. regi in regno successisse filium Alfonsum IX. qui viuo patre, ab Vrracâ nouerca suâ, primarij cuiusdam viri Didaci de Haro, domini de Viscaia, sorore, varia vereq; nouercalia mala expertus, nihil mutire ausus est, quamuis non leuiter offensus. Timebat enim patrem pro nouerca stantem. Itaque re tota dissimulata, tacuit, & matrem carimonij*

II:
AVTHOR,
ET ODII
CAVSSA.
Recenset
eandem hi-
storiam
Michael
Piccartus
decad. 1.
obseruat.
Histori-
co Poli-
ticarum.
c. 1.

aulicis publicè ac priuatim, quantum potuit, delinuit. Facilius est linguam compe-
 scere, quàm mentè sopire, & iniuriæ obliui-
 sci. Quare licet verbis non quereretur Al-
 fonfus, tamen vindictam alta mente repo-
 sitam tam diu secum coxit, donec, patre de-
 functo, in regni succederet hæreditatem.
 Simplex fuit Vrraca, quæ existimauit Al-
 fonsum non obseruasse, aut obliterasse ea,
 quæ viuo patre in illū vel acerbè dixerat,
 vel fecerat iniquè. At Alfonso, defuncto
 patre, ad omnes illius actiones, praxes,
 & consilia, quàm diligentissimè attendebat,
 videbatq; *Vrracam* adhuc nouercam agere,
 & cum fratre suo *Didaco de Haro* multa
 perniciofa consilia agitare, neque regno,
 neq; regi satis fidam esse. Erumpente igitur
 tandem in apertum odij incendio, vindictæ
 tempus esse arbitratus, *Vrracam*, vnà cum
 fratre eius *Didaco de Haro*, domino de *Viscaia*
 è regno expulit. Hæ sunt vices imperan-
 tium, vt rota vertuntur, & qui iam in sum-
 mo est, post annum erit in imo; vt vicissim
 pedibus conculcetur, qui antè alios pedibus
 calcavit; iuxta illud: *Pone principes eor-
 rum, sicut Oreb, & Zeb, & Zebee, & Sal-
 mana; omnes principes eorum, qui dixerunt;*
 Here-

Psal. 82.

12.

Hereditate possideamus Sanctuarium Dei: Deus
inmensus, pone illos ut rotam: & sicut stipulam
ante faciem venti. Nam qui hodie in aulis
sunt potentes, & summi, & exaltantur, ut
cedrus Libani repente, ut radij in rota, ver-
tuntur, & sunt imi, & transiui, & ecce non
erat. Quod videre fuit olim in Aman, in
Achitophel, in Bellitario, in Seiano, in in-
numeris, qui fortunæ spectaculum fuere.
Ut proinde ad finem istorum potius, quam
ad exaltationem sit respiciendum, sed in hi-
storia pergamus.

Cessit *Didacus de Haro*, cum sorore sua
Vrraca, & in Africam iuit, inter nigros
homines infelix exulaturus. Non tamen
ita cessit, ut non haberet animum redeun-
di, vel placato, vel sublato è viuis *Alfonso*.
Quare cum castrum quoddam *de Guiar* di-
ctum haberet, famâ clarissimum, à situ lo-
ci, & munitione, quodammodo insupe-
rabile, illud discedens nobili cuidam Hispa-
no *Marco Guterrio*, (alij illum *Guttherrium*
nominant) in fidem tradidit, & etiam at-
que etiam commendauit. Ita ille in exiliû
profectus, regi crucem fixit. Experti sumus,
his annis, quantum damnum toti provin-
cia afferat, etiam vnicum eiusmodi castrû.

III.
ARX INI-
MICI
QVAM IN-
VISA.

38 Cap. IV. M. Guterrij exemplo animam

Luculentè id demonstravit *Hochenvila*, unde eruptiones factæ non solùm itinera infestarunt, sed etiam omnes circumiacentes pagos & oppida, & arces tributarias fecerunt. Talis arx erat *Guia*, regi in oculo spina, immo lancea. Delicata res est oculus, ne minimum quidem ferre potest puluisculum, quid non sentiet, si spina, immo lancea pungatur? Non poterat *Alfonsus* pati, vti *Didacus* in regno suo nomen, ne dum arcem haberet, in quam tot prædæ conuehebantur. Itaque sicut, qui reliquo toto corpore est sanus, si vnicum adhuc vlcus sentit, quiescere non potest, donec rumpatur: ita neque rex potuit esse tranquillus, donec ea arce potiretur. Pro ea occupanda, omnem aleam censuit tentandam, lapidem omnem mouendum.

IV.
MARCI
GUTERRIJ
FIDE-
LITAS
TENTATA.

Iam attendite diligenter, & discite omnes, quid vos, hoc tam turbulento tempore, vel facere, vel fugere par sit. Omnem *Alfonsus* mouit lapidem, vt arce potiretur, consilijs itaque varijs vsus est. In primis misit legatos ad *Marcum Guterrium*, qui arcem peterent sibi nomine regis tradi, ad quem titulo iustitiæ pertineret, tamquam bonum exulis, fisco addictum regio. Ibi
tum

tum patuit, quàm etiam belli ducibus sit necessarium, vt docti sint, vel doctos secum habeant. Sæpe enim incidunt casus, in quibus non secundùm animi impetum, aut hostis prætensionem, sed ex lege agendum est. Legatis igitur, jus regis obtendentibus respondit *Marcus*; Meminisse se, quibus rex ab *Vrraca* nouerca affectus sit iniurijs; quòd autem *Didacus de Haro*, herus suus, frater illius sit, non videri sibi causam sufficientem eius puniendi. *Vrracam* neque consilio, neque præsidio vniquam *Didaci* usam, in Infante regio persequendo. Solo igitur metu sororis ab exilio reducendæ *Didacum* fratrem eius, cum illa è regno, atque arce sua eiectum esse. Quæ causa si valeret, multos fratres, ob sororum suarum delicta, innocenter perituros. Retulerunt regi responsum tam cordatum, qui missi fuerant, irrita profectio. Consilium igitur alterum excogitauerunt, decreueruntque, auro tentandum esse Castellanium: oraculum Apollinis Pythij ad Philippum regem Macedonum fuisse, illum victoria potiturum, si pugnaret hastis argenteis: Dictumque esse vetus Philippi eiusdem regis, Nullam tam esse munitam arcem, quæ capi non

90 Cap. IV. M Guterrij exemplo animam

Cic. lib. 1.
offic. Val.
Max. lib.
7. cap. 2.
Glabr.
lib. 4 rer.
Germ. c. 5

possit, si quidem asinus auro onustus in eam
queat penetrare; plumbeis glandibus castra
quati, aureis autem euerti. O aurum, quàm
es proditionibus procurandis idoneum,
quando etiam summi in bello vertices per
te tentantur? Et ut à Glabro relatum est,
quando *aureo pugillo etiam murus ferreus*
frangitur. Mittuntur itaq; iidem denuo le-
gati, & *Marcum* ingentibus promissis ag-
grediuntur; addunt titulos, addunt hono-
res; addunt officia ac dignitates, vnà cum
pecunijs à rege largiendas. Hic interrogo
non jam fortissimos atque honestissimos
duces, non generosos milites, sed delicatulo-
los illos, & cincinnatulos, vaneque instar
puellarum pictos, & amictos iuvenes, qui
non ab ordine inferiore, non ab experientia
militari, sed à gynæceo, à colu & acu, per-
saltum, promoti sunt ad summos aut me-
dioximos belli honores; qui putant bellare,
esse otuari, ludere, potare, comessari, sal-
tare, amare, scortari, venari, hostem decli-
nare, amicos spoliare, qui non pro glo-
ria vel Dei, vel sua pugnant: sed cum for-
tissimè agunt, sinunt, se à meretricibus
morderi, aut in honorem earum ex earum
calceis, aut matulis bibunt: hos interrogo,
inquam,

Inquam, quid illi fecissent, in tali occasione? Cùm S. Hieronymus scribat: *De cubiculo ad aciem, de umbra egrediens ad solem: corpus assuetum tunica, lorica onus non sustinet: caput opertum linteo, galeam recusat: mollem otio manum durus exasperat capulus: fortior autem miles ex confragoso venit. Quin & Vegetij testimonio, inutilis est omnino militia nutritus tenerè, & delicis assuetus.* Et Petrus Bles. Bles. *Hi sunt, ait, quorum testimonio laudari ep. 49, audis, in otio occupationes, in pace pradas, inter arma fugas, inter vina victorias, cùm sint in pratoris leones, in præliis lepores.* Hi ergo tales, absente domino, præsentè auro, quid facturi fuissent? An non respondissent; Herus meus abest; versatur in exilio; numquam est rediturus; numquam hanc arcem suam possessurus; immo neq; visurus. Quid faciam? an regem differam? an legatos re infecta remittam? an meos subditos castellanos periculo obijciam? Scio, Dominus, si ipse adesset, arcem traderet. Itaque date mihi aurum, & accipite castrum. Hoc dixisset aliquis proditor, non ductor. Sed longè aliter respondit *Marcus Guterrinus.* Quid ad me, cum tali legatione, venistis? quem me esse putatis? an Iudæ imitatore

qui

S. Hieron.
in ep. ad
Theodor.
monach.

Petr. Bles.
ep. 49,

qui dominum suum pro mercede prodat? Apagite cum vestro auro: vos tales honores ac dignitates suscipite, quæ per scelus acquisite dedecus sunt, non decus. Ego fidem semel datam pluris facio, quàm omnes regis Hispaniæ opes. Plus vendit, quàm arcem, qui domino suo est infidelis. Nam vnà cum fide cælum amittit, & in omni potestate, nomen conseruat proditoris. His auditis legati, arma, exercitum, obsidionem, excidium, mortem minitantes, & extrema mala, discesserunt: quibus ille valedicens adiecit: Dicite regi vestro, me *Didaco* dexteram dedisse, vt eam ferro consecrarem. Pulchriùs ornatur gladio, quàm auro dextera militis bello consecrata. Miles sacramento religatus, non capitur auro, nisi contra naturæ, & Dei legem, omnia humana ac diuina iura contemnat; finem suum vltimum, Conditorem, & Conditoris beneficia, immo & Redemptionem suam, Iudicem Deum, nihili faciat. Cùm igitur ego vel *Didaco* datam fidem nolim fallere, etiamsi mille mihi mortes forent patiendæ; Numinis amicitiam pro auro, immo pro toto mundo contemnã, & iram perfidus promerebor? Cum hoc responso legatos dimisit frementes. la.

Intellecta mente *Marci* rex vi censuit
agendum, conflatoq; exercitu ipse castrum
obsedit. Puto nos expertos, quid sit vel ti-
mere obsidionem. 1. Quanta est rerum ho-
minumque perturbatio? Quanta fuga? 3.
In ipsa autem obsidione, quantus, inter-
imbelles, timor, quam varij rumores & o-
piniones? 4. Nemo audet extra portas
pedem longius efferre: nemo securè pro-
spicere, nesciens vnde globus aduolet, ca-
putq; feriat. 5. Iam quanta cura, hoste
mœnia quatiente, & muros conscendente?
6. Sape ipso periculo maior est timor peri-
culi. 7. Iam intus, quæ non necessitas? quæ
penuria aquæ, panis, lignorum & aliarum
rerum? 8. Quanta miseria morborum ma-
gis, quam hostium grassantium? 9. Quan-
ta fames, quanta lamenta feminarum? 10.
Et hoc quidem, si vel ad duas, tresue heb-
domadas locus quispiam obsideatur. Quid
putatis fuisse calamitatis in castro *Guinar*,
quod non ad tres hebdomadas, vel menses,
vel etiam annos, sed septem integris annis
arctissimam sustinuit obsidionem? ita ut ne
canis quidem egredi inde posset, nihil au-
tem introferri. 11. Ibi ergo, cum victualia
decessent, non solum milites sagittis, bali-
stis,

V.
ARCIS
OBSIDIO

IV
1021M
1021M

stis, aliisq; vulneribus, sed etiam fame e-
necti defecerunt. Defecerunt & alij ho-
mines, vnus post alterum. 12. Hic nobilis
ille *Marcus* inuitatus est claros viros *Casilina-*
tes, qui cum *Hannibalis* obsidionem pateren-
tur, alimentorum facultate defecti, lora, co-
riamq; necessarijs vsibus subducta, atq; à scutis
detractas pelles feruenti aqua resolutas ede-
runt, & tali cibo uti sustinuerunt, ne fidei con-
stantiam Romanis prestitam violarent. 13.
Nec aliter quidem *Creteus* nobilis animus
egit, qui in arce obsessus ad ultimam penuriam
compulsus fuit, ac iumentorum urina sitim
correxit; quia dum vincit timuit, id passus est,
quod victor eos pati cogere non potuisset, ut ait
Julius Frontinus. 14. Itaque tandem exhau-
sta præsidij arce, solus *Marcus Guterrius* vl-
timusque superfuit. Quis hunc militem
non laudaret? quis non officio, & sacra-
mento satisfecisse iudicaret? I, *Marce*, ge-
nerosè te gessisti. Nemo poterit te imbel-
liæ, aut timoris arguere. Ipse *Didacus* non
potuit tantum à te expectare. Dudum ipse
arcem tradidisset. Serua nunc te, plus serua-
bis, quàm si decem arces seruares.

VI.
MARCI
INCREDI-

Puillanimes facile acceptassent hanc
excusationem, vti omnes proni sumus ad
causas

causas excusationis, in nostris rebus, reperiendas. At longè aliter Marcus, qui solus superstes sedulus per arcem vndique discurret, & quasi multi in ea superessent, nunc per hanc, nunc per illam fenestram iaculatus hostem terruit. Solus excubitor, solus circitor; solus dux & miles. Nemo enim cum eo fuit, nisi Deus, & Angelus, & animi inuicta fortitudo. Et tamen interea erant ei cibi animalium coria, herba demum, ac mures, & cuiusvis generis bestia, quam occupare poterat. Videte quàm in pretio magno habendi sint fidi duces & milites, qui etsi subinde lætam felicemque horam fortiantur; etsi subinde opima præda potantur; tamen longè sapius asperos dies & casus experiuntur. Quid igitur tum *Marcus* fecit? His quoque ipsis abominandis cibis consumptis, arcem hosti non parefecit; sed admirando consilio, *suspensis ad collum arcis clauibus, inedia fameque consumptus ad portam interiorem turris, in medio cardine fere exanimis prostratus decubuit.* Quid facis, ô miles? arcem & vitam perdes, trade arcem, serua vitam. Sat diu durasti. Nemo te poterit ignauia accusare. Dudum poteras præsidium dedere. Excusabit te diuturnitas ob-

adionis;

BILIS PLO
DES, ET
CONSTAN
TIA.

fidionis; militum omnium mors, defectus ciborum; denique, quia solus es, etiam cum honore castrum resignabis. Nihil horum mouit Marcum; pugnauit uiuus, pugnare uult & mortuus, & quantum datur, uult obistere hosti ingressum tentaturo. Clauibus, uelut aureo torque, è collo suspensis iacet ante portam. *Sic mansit integra die. Effecit igitur Marcus spiritu & uiribus deficiens, quod incolumis patrare solitus erat. Unde moriens se in media porta intrantibus obicem opposuit, ut nemo nisi supra eum intraret, cum nullus dum uideret contra eum ingredi potuerit.* Sic pugnant, qui pro honore pugnant. Hæc generosam mentium est fortitudo. Hæc fortium uirorum fidelitas.

VII.

ARX ANO-
BIS SER-
VANDA
EST ANI-
MA NO-
STRA.
LUC. II.
81

Dedit Deus unicuique animam suam custodiendam; quam diabolus obsidet, & varijs artibus allicit, oppugnat, arietat. De hac enim locutus est Dominus, quando dixit: *Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, que possidet. Si autem fortior eo superueniens uicerit eum, uniuersa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet.* O quam nos à Guterrio multum distamus; ille non suam, sed Didaci de Haro arcem tam constanter, usque ad more

mortem defendit; hinc agitur de nostra ar-
ce, de nostra anima, de nostra salute; &
quàm socordes sumus! Multi vix vniquam
tentationi resistunt, & dum diabolo in om-
nibus consentiunt, non putant, se ab eo
tentari, aut oppugnari: aut si sentiunt,
quàm multi terrentur, metu laborum? fal-
luntur falsis prætextibus; ah vno saepe au-
reo animam suam vendunt? Multi fame
vincuntur, vt nullo obseruato Ecclesiæ ie-
iunio, nulla temperantia, nulla abstin-
entia carniū, animam suam seruent? Quàm
multi clauēs hosti tradunt, vt per omnium
sensuum portas in animam eorum intret?
Non sic Sancti pro aris & focis certarunt,
seuerunt *regnum calorum vim pati.* Ideo *Matth. 12*
fortes facti sunt in bello, castra verterunt ex- 12.
terorum: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, Hebr 11
in occisione gladij mortui sunt. Nimirum sæ- 34.
pe considerarunt, quantum sibi, quantum
Deo perderent, & quantum Christo arcis à
se redemptæ Domino obstricti essent. Hinc
clamauerunt: *Quis nos separabit a charitate Rom. 8*
Christi? tribulatio? an angustia? an fames? 35.
an nuditas? an periculum? an persecutio? an
gladius? O nos arundines, quæ quouis ven-
to, quouis angustia, quouis tentatione de-
G tribu.

98 *Cap. IV. M. Guterrij exemplo animam*
tribulatione agitantur, & franguntur! Co-
lumnæ, petrae similes esse debemus, quas
nullis fluctibus cedunt: & arundini simi-
les sumus, à quouis vento agitandæ, à quo-
uis socio nos sinimus abduci à recto. Pe-
trum non pœnitentem & flentem, sed an-
cilla cedentem imitamus. Hoc est arcem
tradere, non seruare.

VIII.
CAPITVR
ARX ET
C. TER.
RIVO.

Sed ad *Marcum Guterrium* nostrum re-
deamus, & videamus, quid in castro suo
faciat, vel patiat. Toto jam die acclinis
portæ & semianimis federat. Cùm rex so-
litum impetum in arcem faciens, miratus
est, neminem esse resistentem. Iussit ergo
scalas ad murum admoueri. Certatim rui-
tur, & quisque vult primus esse in muro.
Nemine repugnante facile fuit ascendere.
*Ascendentes nobilem virum seminiuum repe-
riunt, castrum, non se custodientem. Ita cum
vires jam defecerant, vt sine motu, ac pro-
pe etiam sine sensu jaceret. Arbitrantes igh-
tur, qui ascenderunt, Castellatum mortuum,
ad regis presentiam supra humeros detulerunt.
Lachrymatu est igitur rex ob viri illius ingen-
tem virtutem, curamq; de eo gessit, remedijsq;
adhibitis paululum conualuit. Amat ipse ho-
stis in hoste virtutem, Cùm itaq; rex ob eius
egregia*

contra peccatum defendendam. 99

egregia gesta ac pertinacissimam fidem plurimas obtulisset, Absit, inquit Marcus, ut à te, ô rex, aliquid capiam, qui gloriam, qui honorem arripuisti meum. Erat mihi sempiterna gloria in arce mori, quam tu, ut viverem, abstulisti. Ibo, si permittas, ad dominum meum libens, ut vitam adimat, quam tu invito donasti. Sed quid agam? fidem ei prastiti, quam non nisi morte persolvere poteram. Perpetuas igitur contra te, ô rex, agam querelas, qui, ne fidem persolverem, impedisti. Videbantur hæc contra regem dicta, sed regi placuerunt optanti, multos sibi similes esse duces, qui auderent coram se loqui veritatem, ac tantam mundo exhiberent fidelitatem. Placet enim, & laudatur etiam in hoste virtus.

Itaque viribus suis ex integro restitutus, non tantum libertate donatus à rege Marcum, sed etiam cum magna benevolentia, atque honore dimissus est. Qui non domum, ad uxorem, aut liberos, sed recto itinere inde ad dominum suum in Africa exulantem profectus, magnam præ se tulit, ob amissam arcem, animi tristitiam. Sed Didacus jam rerum omnium, aliorum relatione, gnarus eum benignè accepit, & longè plura certioraque ab eo de tota rei serie

IX:

QVAM AC
CERBE
SENTIANT
MILITES,
SI INGRA-
TOS LABO-
RIBVS AC
PERCVLIS
SVIS DO-
MINOS EX-
PERIAN-
TVRS.

G 2

intel-

100 *Cap. IV. M. Guterrij exemplo animam*

intellexit. Ob quæ merito amandus, æsti-
mandus, & maximis honoribus cumulan-
dus erat. Ite, mortales, seruite Mundo, cur-
rite, laborate; famem, sitim, frigus, æstum,
& mille pericula, pro sæcularibus dominis
sustinete; sanguinem ipsum, vitam ipsam,
pro illis exponite (& utinam non etiam sæ-
pissime animæ vestræ æternam salutem ex-
poneretis!) experiemini, quam mercedem
sitis laturi. Neq; enim satis agnoscunt isti,
neque grati semper esse didicerunt. Quod
sapienter & liberè agnouit princeps, qui

Psal. 145.

9.

Psal. 117.

2.

*dicit: Nolite considerare in principibus, in filiis
hominum in quibus non est salus: itemque alio
loco: Bonum est considerare in Domino, quam
considerare in homine. Bonum est sperare in Do-
mino, quam sperare in Principibus. Cuius
rei luculentum est in Marco Guterrio ex-
emplum. Videbantur omnia salua, & Mar-
sus sua fide Didacum contentum arbitratus,
ipse quoque tristitiam posuit, cum intra
paucos dies accidit, vt, vice quadam, ce-
lebri (in solenni multorum nobilium con-
uentu, conuiuioque) lætitia feruente, ser-
mo incideret, de bonorum malorumque
militum moribus; quorum illi lusibus, po-
sulis, scortis, otio vacent; in ipsius diaboli
sanitas*

sanitatem potitent; in diaboli nomine
edant, bibant, omnia faciant; familiae, no-
minis, famae, omnis honestatis, ipsius Dei
obliti, quando ad pugnam venit, hostem
declinare, praesentem non aggredi, dimi-
cantem fugere, & amicos potius, quam ad-
versarios spoliare norint: isti autem, sicut
boni venatici canes praedam, ita velitatio-
nes & proelia stiant; neque jam uxores
ipsas, neque delicias curent, quas more Vriae,
neque secum habeant in castris, neque do-
mi adeant, cum foris est militandum. Inter
eiuscemodi sermones, fuit, qui praesente
Marco, diceret, *Marcum esse talem boni
militis ideam, simulque eius fidem & con-
stantiam ad astra usque tolleret. Assensere
omnes, vnus Didacus, amissi castris desiderio
moestus aiebat: Verissimum atque fidelissimum
Guterrium extitisse Castellannum, nemo ambi-
git, verumtamen castrum libenter reciperem
meum, Marco fiducialiter commissum. Gene-
rosi magis sentiunt verba, quam vulnera.
Quamquam & vulnus ingens est, incidisse in
hominem ingratum. Quia, vt Tullius ait,
omnes immemores beneficij oderunt. ac alibi:
Nihil est tam inhumanum, tam immane, tam
ferum, quam committere, vt beneficio non in-
dignus*

Cic. l. 2o
de offic &
in orat.
pro Plane

102 *Cap. IV. M. Guterrij exemplo animam
dignum, sed victus esse videre. Quid enim est
eo miserius, cui beneficia excidunt, hærent
iniuriæ? Quamquam Marci in Didacum
beneficium, non iniuria erat, arcem tam
diu retinuisse. Sed verè dictum est: Quisquis
de accipiendo cogitat, oblitus accepti est, nec ullum
habet malum maius cupiditas, quam quòd in-
grata est. Hæc cupiditas arcis retinendæ eti-
am Didacum fecit ingratum. Ac sanè quò
maiora in alios beneficia contulimus, eò
magis nobis dolet, si pro gratia, quam me-
ruitimus, sarcasmos reportemus. Maxima
autem sunt beneficia, quæ boni milites in
dominos suos conferunt, pro quibus tot la-
bores, tot pericula, tot vulnera, accipi-
unt, ac sanguinem ipsum profundunt. Sen-
tiunt ergò maximè, si ne debita quidem sti-
pendia, aut victum, & vestitum accipiant
& ad rapinas vel inuiti adigantur. Sed ego
nunc nō loquor cum ijs, qui debent stipen-
dia persolvere militibus. Cum illis loquor,
qui erga eos misericordes, & benefici esse
possunt; & quantum facultates sinunt, li-
berales. Dent panem, præbeant haustum,
aut, si non possunt donare, tolerabili pre-
cio vendant, non duplici, aut triplici; aut
omnino negent se habere, quæ habent.*

Quia

Quia illis succurrere, est eleemosynam dare indigenti, exigit id fraterna charitas; immo iustitia; quia illi pro te stant in acie, & contra hostem, quem arcent, ne tua omnia auferat. Si illi daretur ultro, non cogeret illum extrema necessitas prædari, & pecora tua abigere. Denique gratitudo tua excitabit illum, ut, si quando necesse erit, tibi non solum parcat, sed urbem tuam ipse quoque fidelius defendat.

Quod insulsum atque sanum, & inhumanum verbum, cum Marcus audisset, seq̄, de fide incusatum, nec illam satis domino præstisse putans, illico curiam regis Legionis petijt. Qua de causa? ut Didacū de ingrato animo accusaret? aut ut iam alij domino seruiret? nequaquam: sed ut mundo ostenderet, quàm nihili facienda sit eius pompa, quantaq; fidelitate dominis sit seruiendum. Itaque prolixam barbam, & negligenter comptos impexosq̄ deferens capillos, vilissimasq̄ indutus vestes aulam adiit, ipso habitu incognitus. Quid eum hoc apparatus quæsiisse putatis? Mundum voluit contemnere, Deo voluit, tamquam nouus Alexius, aut nouus Calybita, latitans, immo tamquam Lazarus, in omni humilitate, G 4 seruire,

X.
GUTER-
RIVS A
MUNDO
CONTEM-
PTVS,
MUNDVM
VICISSIM
CONTEM-
NIT.

seruire, vt maiorem inde mercedem fidelitatis repperaret. Siquidem, cum nullam sciret viliozem in tota aula condicionem, mundum in mundo decipiens, inter canes venatorios regis se recepit, atque cum illis panem angustie comedit. Nemo nescit, quid talis condicio secum ferat, quem sortiarur cibum, quem potum, quem locum habitationis, quem foetorem ac pestem narium, quem tumultum & latratum auribus excipiendum; denique quantum contemptum; quippe cum abiectissimos volumus appellare, *canum pueros*, aut ministros vocamus. Talis ille gloriosus, generosus, fidelis, constans miles est factus. Putasses insanire. Ita plane amentes iudicant, ipsi aliter

Sap. 5. 4. *quando dicturi: Nos insensati, vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Sed qui sciunt, quam vile, & fluxum sit, quod spernunt; quam longe prestantiora, que in celo sperant, libenter purpuras cum centone, honores cum ignominia, gaudia huius mundi cum tribulatione commutant. Quia non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, que reuelabitur in nobis. Et*

Rom. 8. 18.

in

In diuino Tribunali multi è stabulis, & pagis, & angulis, nunc Mundo penitus incogniti, vocabuntur ad cælestis gloriæ coronam, purpuratis illis relictis.

Voluit tamen Deus Marci virtutem adhuc etiam in hac vita reddere illustriorem. Nam sicut lux nullis potest tenebris abscondi, ita virtus etiam inter obscuros enitescit. Itaque fuerunt, qui squalidi illius hominis inter canes agentis vitam, mores, actionesque obseruarent, ac tandem quanta sub obsoleto habitu virtus lateret, agnoscerent. Illico igitur ad regem aduolant, eique significant, quantum belli ducem, inter canum greges, aleret. Rex euocatum ad se Marcum interrogauit: *Cur eò usq; se demitteret, qui principem in aula locum facile tenero posset?* Marcus, postquam multa de mundi vanitate, deque ingrati animi vitio disseruisset, tandem etiam Didaci, cui tam fideliter seruiisset, scomma, remque apud eum gestam ordine commemorat, multisque cum lachrymis obtestatur, ne se rex, tamquam profugum & Castri proditorem prouinere vagarique vltro sineret, sed castrum hero redderet, atque vel hoc pacto se eidem fidem seruare permetteret. Tam generoso

XI.
CVTERRIS
MIRANDIS
FIDELI-
TAS.

spiritui, censuit benignissimus rex annu-
endum. Quamobrem extemplo iussit ei Ca-
strum, quod septem annis obsederat, ita uti-
rum armis & omni genere comitatus in-
structissimum munitissimumque erat, red-
di. Dictum, factum. Marcus eo tam libe-
rali beneficio exhilaratus, nonne potuisset
ipse sibi arcem servare? & Didaco tam in-
grato vices rependere? Nihil ille horum
cogitavit, sed quam primum castrum ple-
ne possedit, ad Didacum scripsit, ut veniret
jam, ac castrum suum reciperet, seque ho-
magio practico liberaret. Didacus fidem
viri admiratus Marco rescripsit, uti arcem
Regi Legionis traderet, ipse homagio liber
esset, & rarissimæ fidei fortitudinisq; præ-
conijs mactus gloriosissimam vitam porro
ageret. Hæc fides memoria perpetua est
consecrata; neque enim Hispani tantum,
sed totus terrarum orbis censuit dignam
immortalitate. Quid ni & imitatione?

XII:
ANIMA,
TAMQVAM
CASTRVM,
CONTRA
EPSVM RA-
TIONIS
DICTA-

Dixi supra, castri vice animam nobis à
Deo commissam, custodiendam. Nos illam
non tantum sæpe diabolo prodimus, & te-
merè prodimus, sed etiam, postquam toti-
es ostendit, quanta displicentia eam amisc-
rit, quantoque eam desiderio cupiat recu-
perare.

perare, nihil mouemur, nihil facimus eam
amissionem, in qua tamen nos ipsi longè
plus amittimus, quàm Deus. Marcus vt suo
officio, suo homagio, suo ingrato hero Di-
daco satisfaceret, arcemque recuperaret,
vsque ad canes se demisit; tu, ô peccator,
non vis te demittere ad pedes sacerdotis; &
peccatori peccator peccata tua detegere,
vt animam tuam recuperes, ac tam fideliter
Domino Deo tuo restituas quam malo dæ-
moni tradidisti? Verè *fily huius seculi pro-* **Luc. 16. 9**
dentiores filijs lucis in generatione sua sunt; ad-
de, & fideliores; reddunt enim Cæsari, *qua*
Cæsaris sunt, & isti non reddunt Deo, *qua Dei*
sunt. Mirum est, *Guterrimus,* hominem sæ-
cularem & militarem, domino sæculari, ex-
uli, ingrato, tam fuisse fidelem; & nos Deo
non eandem præstare fidelitatem. Quid
facis, ô peccator? cur, imminente ruina,
dormis? hæc anima tua, quam diabolus
rudentibus inferni in exitium trahit, Dei est,
illam à te reposcit; illam pereuntem deflet;
pro illa sanguinem fundit; & tu illam hosti
illius vendis exigua voluptatula; paucis
nummulis, pro quibus duces, milites, to-
tos exercitus, patriam ipsam prodis; pro
qua tibi millies esset pereundum. Redi, re-
di ad

MEM, PRO
DITA, DEO
RESTITVS
INDA.

Luc. 16. 9

di ad Dominum, procide ante illum, plora coram illo, arcta est restitutionis obligatio, sed omnium arctissima, qua animæ restitutio est facienda. Hanc restitutionem facis, per pœnitentiam. Pœnitentiam autem prompta mente suscipies, si, vt Guterrius, apprehenderis, quantum sit malum in peccato, per quod animam tuam amisisti. Nam si vel Deus non esset, cui peccatum tantopere displicet, tamen peccatum in se atque intrinsecè formalem malitiam continet, repugnat enim regulæ rationis, ac ipsi naturæ ratione præditæ, adeò vt actus peccati in se dicatur turpis, inhonestus, malus, & dedecus ac probrum mereatur. Vnde in quo nondum penitus extinctum est rationis lumen, de peccato erubescit; & clam peccat, si potest, ac angulos & tenebras querit, & mille, si arguitur, excusationes. Quòd si peccator in profundum veniat, nec ampliùs de peccato erubescat, tum magis apparet, quantum degeneret à natura sua. Nam vt Seneca, alijq; Philosophi, & Boëtius ostendunt, vsque adeò à natura sua declinat, vt quamuis externam hominis formam retineat (quæ tamen sæpe ipsa, per quædam vicia, valde mutatur) tamen animo ad

Boët. libi
4. de con-
sol. Phil.
Prof. 3. &
4.

mo ad bestiarum condicionem, atque affectionem deijciatur. Alius superbiâ pavo, aut Gallus Indicus; alius irâ furoreque leo, aut leopardus; alius rapacitate lupus; astutiâ vulpes; invidiâ canis, gulâ porcus, luxuriâ equus admissarius, pigritia asinus fit. In summa: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis*: amissa enim iustitia originali, passionibus multis subiectus est.

Psal. 48

Hinc qui maximi peccatores sunt, quia maximè ignorantia & cupiditate excæcati, minimè peccata sua vident, & agnoscunt, sicut bestiz. Quanta hæc miseria? Aegrè fert, qui stupor, qui fatuus ab altero vocatur; & ex se ipso, ex anima ratione prædita facit bestiam? quam tot scientijs & virtutibus Deo creatori suo ornare debuisset? Nonnè hic malè custodit atrium suum, & Dei castrum?

Nam & hinc intrinsecè malum est peccatum, per quod iniuria Deo infertur, qui si non formaliter, saltem interpretatiuè, à peccante contemnitur, atque ita contra honorem, & exultationem debitam ei iniuria impingitur. 1. Vt legislatori, cuius leges insuper habentur, dum eo præsentem & inspeç

XIII.
QVOT ET
QVANTAS
INIURIAS
DEO FIANT
PER PECCATVM

Inspectante, adeò liberè violantur. Qui enim legem nihili facit, censetur etiam nihili facere auctoritatē ac maiestatem legislatoris. 2. Quisquis morti ferè peccat, Deum spernit, vt finem vltimum, & obiectum beatitudinis ad quod tendere debebat; quia quasi floccipendit illud bonum amittere, vt bonum temporale consequatur. Atq; hoc est, auerti à Deo, tamquam vltimo fine supernaturali. Quod his verbis queritur Deus:

Jerem. 2. *Me dereliquerunt fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas, que continere non valent aquas.* Diffluunt enim gaudia è creaturis hausta, instar aquarū, per rimas cisternarū. An non apprehendere debemus, si & leges Dei pedibus calcamus, & beatitudinem veram æternamq; cum friuolis & fugitiuis his mundi gaudijs commutamus? 3. Si parentes colendi sunt, quia ab illis vitam & alimenta accepimus, quàm obstricti erimus nostro Creatori? quem in beneficijs contemnit peccator. Non enim æstimat infinitam Conditoris maiestatem; non curat, quòd ex nihilo ab illo productus sit; non quòd tot bonis animæ & corporis ditatus sit; non quòd mundus iste visibilis, & omnia quæ in eo sunt, ipsius causa, & quidem non
solum

Solum ad usum, verum etiam ad obsequium illius, creata sint. Denique nihil esse ducit, se ad imaginem & similitudinem Dei factum esse: neque conditum esse capacem diuinitatis. Omnia ista seponit, & contemnit, dummodo creaturis fruatur, & habeat, quod sensum mulcet. Ob quod itidem queritur Deus: *Hecine reddis Domino, popule stulte & insipiens? Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creauit te?* 4. Quid non fecit Deus, ut nos à peccato, à potestate diaboli, ab æternis flammis redimeret? De celo descendit, exinaniuit semetipsum, carnem & mortalitatem immortalis Deus induit; esuriuit, sitiuit, laborauit, sudauit & alsit; ignominias, accusationes falsas, alapas, spinas, flagella, sputa, crucem, mortem sustinuit, ut nos ab orco liberatos celo assereret. An non meruit, ut ei fideles essemus? Sed nos, propter leuam vindictam, ob exiguam delectationem, omnia illa contemnimus, inefficacia atq; irrita reddimus, sanguinem illius diuinissimum pedibus proterimus. *Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione diaboli vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis de priora mereri supplicia, qui Filium Dei contempserit.*

Deut. 32

Hebr. 10

112 *Cap. IV. M. Guterrij exemplo animam
culcaverit, & sanguinem testamenti pollutum
duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritui gra-
tia contumeliam fecerit?* 5. Mirissimum est,
etiam sceleratissimos cohiberi metu magi-
stratus ciuillis, aut etiam timore ignominie;
peccatorem autem, Iudicem diuinum con-
temnere, quidquid minetur, etiam si mine-
tur poenas & flammam sempiternam. An non
enim Iudicem contemnit, qui, ut suae libi-
dini satisfaciatur, non sinit se deterreri, quid-
quid Iudex moneat, statuatur, clamet, mine-
tur? Quid autem stultius, quam non time-

Matth. 10 re eum, qui potest, & animam, & corpus per-
dere in gehennam? 6. Quanti facimus ami-
cos, praesertim eos, qui magna nobis pos-
sunt praestare? quisquis autem per pecca-
tum, sinit in animam suam intrare hostem
iuratum Dei, amicitiam Dei contemnit,
quem non solum, ut Iudicem non timet,
verum etiam non amat, ut amicum, cuius
amicitia ac fauore tot dona caelestia, ac de-
mum etiam caelum ipsum potest adipisci.
7. Quisquis peccat lethaliter, omnia quae
in Deo & personalia sunt, & absoluta, con-
temnit. Deum Patrem contemnit, ut pri-
mam omnium rerum originem, praestaret
enim eum non esse, quam esse. Filium Dei

con-

contemnit, vt Redemptorem, quia eius redemptionem negligit, nec finit esse efficacē. Spiritum sanctum contemnit, quia omnes eius inspirationes repellit. Contemnit Dei immensitatem, quasi non præsens sit; contemnit eius scientiam & sapientiam, quasi non videat; contemnit eius sanctitatem, quasi non colenda sit; contemnit eius iustitiam, quasi mala non debeat punire; contemnit eius omnipotentiam, quasi plectere reos non mille modis possit; contemnit denique eius misericordiam, patientiam, bonitatem, longanimitatem, quasi non tam diu ad pœnitentiam faciendam expectet. Quare ita eum Apostolus alloquitur: *An Rom. 2. diuitias bonitatis eius, & patientie, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die ira & reuelationis iustitiae iudicij Dei.*

Hæc sunt intrinseca peccati mala, ob quæ merito illud fidelis Dei seruus detestatur. Sed & ob effectus, qui ex eo sequuntur, omnibus modis est execrandum. I. Per illud amittitur gratia habitualis, qua homo iustus, Dei amicus, & Dei filius adoptiuus effectus,

XIV.
QUOT, ET
QUANTA
DAMNA
ANIMAE
PECCATI
TVM INFER
BATI?

fectus, ex iusto iniustus, ex amico inimicus, ex filio fit extraneus. Gratia enim habitualis, seu donum charitatis, per se & vi Physica, reddit hominem iustum, id est conformem legi diuinæ; cum in ea includatur totius legis diuinæ propositum: adeoq; charitas sit vera iustitia Christiana, quæ est supernaturalis conformitas cum lege diuina. Cum hac gratia & charitate peccator priuatur etiam simul omnibus virtutibus supernaturalibus, præter fidem & spem; quia fit his donis indignus. Cum igitur eodem momento, quo peccator consentit in peccatum, tanta existat in anima eius mutatio spiritalis, cælesti calore & vigore ac pulchritudine supernaturali extincta; hinc adeo horrent peccatum, quicumque sciunt, quid sit peccatum. 2. Non tantum gratiâ hominem priuat peccatum, sed etiam ipso Spiritu sancto inhabitante, qui diuina ordinatione cum charitate coniungitur: quia vult Deus hominem ad gloriæ, & beatitudinis suæ communionem euehere. Qua de causa statuit, vt dono gratiæ habitualis, seu charitatis, donatio Spiritus S. annexa sit; adeoque etiam filiatio, seu adoptio diuinæ, quæ jus diuinæ hæreditatis secum fert. Itaque

que

que charitate (quæ est vinculum, quo Deus animæ coniungitur) amissa, soluitur hæc unio, & Deus ab anima recedit, non loco, sed affectu, & cura singularis providentiæ. Ita è filio Dei fit filius diaboli, quia expulsa gratia & charitate, peccatum, tamquam quamdam vitam & formam à diabolo trahit, per quam illi fit similis: immo per peccatum ipse diabolus incipit (loco S. Spiritus) in homine habitare, ut eum regat & ad malum impellat. *Omnis enim, qui facit peccatum, ex diabolo est, hoc est, filius diaboli, quia in hoc manifesti sunt filij Dei, & filij Diaboli.* Qua de causa ait Servator. *Vos ex parte diabolo estis.* Quis prudens hanc filiationem non detestaretur? 3. Hinc per peccatum homo priuatur jure cælestis hæreditatis, & omnium bonorum, quæ Sancti sunt in cælo possessuri. Quia, soluta adoptione, & perdita filij dignitate, perditur jus hæreditatis, & ex hærede Dei, fit hæres diaboli & omnium, quæ supra recensuimus, malorum inferni. *Si enim filij, & hæredes;* quod in vtramque partem valet, Dei scilicet & Spiritus maligni. 4. Itaque non tantum perditur jus ad cælum, per peccatum, sed etiam fit peccator æternæ damnationis

1. Ioan. 3.

Ioan. 8.

Rom. 8.

Rom. 6. reus, quia *stipendium peccati mors*, non tantum naturalis, nec tantum spiritualis, quae gratia extinguitur, sed etiam aeterna illa vitae aeternae opposita quam peccatum per se meretur. 5. Hinc quid mirum si etiam mereatur perdere peculiarem illam protectionem diuinam, qua solet Deus filios & amicos suos tueri, contra insidias & tentationes mali tentatoris, variisque gratiae auxilijs praeveneri? Dignus est enim peccator, qui diuinos instinctus repellit, ut a Deo deseratur, & tamquam mancipium diabolo relinquatur. Hinc in vno peccato non sistitur, de peccato in peccatum itur. Quis non horreat horum effectuum causam? 6. Neque illud est contemnendum, quod peccatum hominem priuet omnibus meritis, ac bonis operibus, quantumvis sint multa & magna; immo si vnus collegisset solus tot merita, quot omnes Sancti simul, tamen vel vnico peccato mortali, omnia illa euerteret, & inefficacia inutiliaque redderet, & quasi mortua. *Si auerterit se iustum a iustitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes iustitiae eius, quas fecerat, non recordabuntur.*

Ezech.
18.

XV.

A GUTER-
119 PIPPI-

Tot dona & gratias quia amittit, & tot damna incurrit peccatum, mirum est, vltim

lum mortalem esse tam vacordem vt pec-
 cer. *Guterrius*, putavit rationi esse aduer-
 sum, si heri sui castrum traderet, & ita om-
 nes fideles milites sentiunt: & nos non ap-
 prehendimus esse contra rationem, si ani-
 mam nostram Deo ablatam, diabolo trada-
 mus? *Guterrius* *Didaco* homagium præsti-
 tit: præstitimus & nos Deo, in baptismo, &
 pœnitentia. Ea condicione castrum *Guter-
 rio* commisit, vt eam seruaret? quot leges
 tulit Deus, vt nos animam nostram serua-
 remus? Stipendio *Guterrius* fuit *Didaco*
 obligatus? quot nos Creatori nostro bene-
 ficijs obligati sumus? Numquam *Didacus*
 pro *Guterrio* mortuus est, numquam pro
 eo crucifixus, aut flagellatus; at *Christus*
 hæc omnia sustinuit pro peccatore. Timuit
Guterrius *Didacum*, vel vnum acerbius
 verbum prolaturum: & non timet pecca-
 tor Deum dicturum: *Ite maledicti in ignem
 eternum?* Noluit *Guterrius* *Didaci* amici-
 tiam, fauorem, & gratiam amittere: &
 peccator Numinis amicitiam non veretur
 profligare? nec curat charitatis, justitiæ,
 adoptionis diuinæ, ipsius S. Spiritus, hære-
 ditatis cælestis, protectionis peculiaris, om-
 nium meritorum iacturam? Nec exilium,

FIERE
 PECCATOR
 RES.

nec mortem Guterrius à Didaco inferendâ meruebat. Peccator à Deo mortem æternam certissimò decernendam debet metuerè, & non abstinere à peccatis! Ô quàm cæci sumus! Ô quàm insani, qui hominem plus timemus, quàm Deum; plus amamus, plusque illius, quàm huius gratia facimus! An non meritò à Deo vicissim contemnendi & damnandi! Igitur resipiscamus, & ad Deum reuertamur: dicamus ad tentantem:

Gen. 39 8. Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis ignorat, quid habeat in domo sua; nec quid quæ est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, qua vxor eius es: quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?

C A P V T V.

EXEMPLO PETRI CUIVS-
DAM DOCETVR, QVANTA SIT
DIVINÆ CLEMENTIÆ BONITAS, ET
MISERICORDIA, AD IGNOSCENDVM ETIAM
DESPERATISSIMIS; QVA IPSA BONITATE
PECCATORES AD POENITENTIAM AL-
LICIVNTVR.

I.
Abrahâ.
Bzo. An-
no Christi

IRCA annum Redemptoris 1220.
vt tam in historia Ecclesiastica,
quàm